

Vabariigi Valitsuse määruse

„Sääre looduskaitseala moodustamine ja kaitse-eeskiri” eelnõu

SELETUSKIRI

1. Sissejuhatus

Looduskaitseseaduse (edaspidi *LKS*) § 10 lõike 1 kohaselt on Vabariigi Valitsusel õigus võtta ala kaitse alla ja kehtestada ala kaitsekord. Eelnõukohase määrusega moodustatakse olemasoleva uuendamata kaitsekorraga ala, püsielupaiga ja hoiuala põhjal Sääre looduskaitseala (edaspidi *kaitseala*) ja kehtestatakse kaitse-eeskiri.

Kaitseala asub Saare maakonnas Saaremaa vallas Sääre külas.

Kaitseala on olnud osaliselt kaitse all alates 1971. aastast Eesti NSV Kingisepa Rajooni TSN Täitevkomitee 23. veebruari 1971. a otsustega loodud ja protokollis nr 4 „Kohaliku tähtsusega ornitoloogilise kaitseala kinnitamisest” ja „Kohaliku tähtsusega ornitoloogilise kaitseala Vesitükimaa kaitse korraldamise eeskiri” nimetatud Vesitükimaa ornitoloogilise kaitsealana. Keskkonnaministri 20. detsembri 2005. a määrusega „Hallhülge ja viigerhülge püsielupaikade kaitse alla võtmine ja kaitse-eeskiri” võeti osa alast kaitse alla Vesitükimaa hallhülge püsielupaigana. Osa Sääre looduskaitsealast võeti Kura kurgu ja Vesitükimaa hoiualana kaitse alla Vabariigi Valitsuse 27. juuli 2006. a määrusega nr 176 „Hoiualade kaitse alla võtmine Saare maakonnas”.

Vastavalt LKS § 91 lõikele 1 kehtivad enne selle seaduse jõustumist kaitse alla võetud kaitsealade ja kaitstavate looduse üksikobjektide kaitseks kehtestatud kaitse-eeskirjad ja kaitsekord seni, kuni LKS alusel kehtestatakse uued kaitse-eeskirjad. Seega ei võeta määrusega kaitse alla uut ala, vaid kinnitatakse kaitse all olevale alale kehtivate õigusaktide kohane kaitsekord ning muudetakse osaliselt kaitstava ala tüüpi.

Eelnõukohase määrusega muudetakse LKS § 13 lõike 1 alusel olemasoleva uuendamata kaitsekorraga ala, püsielupaiga ja hoiuala kaitse-eesmärke ja kaitsekorda. Muudatuse on tinginud vajadus viia ala kaitsekord vastavusse kehtivate õigusaktidega ning tagada paremini loodusdirektiivi I lisas nimetatud elupaigatüüpide ja alal asuvate kaitsealuste liikide kaitse. Moodustatav kaitseala hõlmab täielikult Natura 2000 võrgustikku kuuluva Kura kurgu linnuala ja osaliselt Vesitükimaa loodusala.

Vabariigi Valitsuse määruse eelnõu on koostanud Keskkonnaameti kaitse planeerimise büroo kaitse planeerimise spetsialist Gunnar Raun (tel 457 6442, e-post gunnar.raun@keskkonnaamet.ee), eelnõu kaitsekorra otstarbekust on kontrollinud Keskkonnaameti kaitse planeerimise büroo kaitse planeerimise juhtivspetsialist Nele Saluveer (tel 447 7376, e-post nele.saluveer@keskkonnaamet.ee). Eelnõu õigusekspertiisi on teinud Keskkonnaameti üldosakonna peajurist Lüüli Junti (tel 680 7435, e-post lyyli.junti@keskkonnaamet.ee) ja Advokaadibüroo FORT vandeadvokaat Margus Kõiva (tel 528 8090, e-post margus.koiva@fortlegal.com), Keskkonnaministeeriumi kontaktisik eelnõu ministeeriumitevahelisel kooskõlastamisel ja kinnitamisel on Liina Vaher (tel 626 2887, e-post liina.vaher@envir.ee), eksperdihinnangu on andnud Veljo Volke ja Mati Martinson, keeleliselt toimetanud Siiri Soidro (tel 640 9308, e-post siiri.soidro@tlu.ee).

2. Eelnõu sisu, piirangute ja kaitse alla võtmise põhjendus

2.1. Kaitse-eesmärkide vastavus kaitse alla võtmise eeldustele

Kaitseala kaitse-eesmärk on kaitsta mere- ja rannikukoosluste elustiku mitmekesisust, pesitsevaid, läbirändavaid ja talvituvaid veelinde ning kaitsealuseid liike ja nende elupaiku.

Kaitsealal kaitstakse elupaigatüüpe, mida nõukogu direktiiv nr 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ja loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50; edaspidi *loodusdirektiiv*) nimetab I lisas. Need on karid (1170), esmased rannavallid (1210), väikesaared ning laiud (1620) ja rannaniidud (1630*). Elupaigatüübi nimetuse järel sulgudes on siin ja edaspidi kaitstava elupaigatüübi koodinumber vastavalt loodusdirektiivi I lisale. Tärniga (*) on tähistatud esmatahtsad elupaigatüübid.

Kaitsealal kaitstakse kaitsealuseid linnuliike, keda Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv nr 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (ELT L 20, 26.01.2010, lk 7–25; edaspidi *linnudirektiiv*) nimetab I lisas, ja nende elupaiku. Need liigid on jõgitiir (*Sterna hirundo*), randitiir (*Sterna paradisaea*), räusktiir (*Sterna caspia*), tutt-tiir (*Sterna sandvicensis*), väiketiir (*Sterna albifrons*) ja väikekoskel (*Mergus albellus*).

Kaitsealal kaitstakse kaitsealust linnuliiki tõmmukajakat (*Larus fuscus*) ja tema elupaiku.

Kaitsealal kaitstakse linnuliiki hahka (*Somateria mollissima*) ja tema elupaiku.

Kaitsealal kaitstakse kaitsealust loomaliiki, keda loodusdirektiiv nimetab II lisas, ja tema elupaiku. See liik on hallhüljes (*Halichoerus grypus*).

Kaitsealal kaitstakse kaitsealust taimeliiki harilikku muguljuurt (*Herminium monorchis*) ja selle kasvukohti.

Vastavalt LKS §-le 7 on kaitseala kaitse alla võtmise eeldused ohustatus, haruldus, tüüpilisus, teaduslik, ajaloolis-kultuuriline või esteetiline väärtus või rahvusvahelistest lepingutest tulenev kohustus ning linnu- ja loodusdirektiivi rakendamine. Sääre looduskaitseala kaitse all olemise eelduseks on ohustatus, haruldus, tüüpilisus ning linnu- ja loodusdirektiivi rakendamine.

Haruldased ja ohustatud mere- ja rannikuelupaigad – **karid (1170), esmased rannavallid (1210) ja väikesaared ning laiud (1620)** – on samuti haruldaste ja ohustatutena lisatud loodusdirektiivi I lisasse. Mereelupaikadest on looduskaitse huviorbiidis suure elurikkusega madalikud – karid. Mereelupaiku ohustab toitainete üleküllus ja otsene reostus, intensiivne laevaliiklus ja merre ehitamine ning mere muu intensiivistuv kasutamine. Rannikuelupaikade seisund on Eestis enamasti küll soodne tänu rannaaladel kehtinud ja kehtivatele piirangutele, kuid rannikuelupaigad on väga tundlikud välistele mõjutustele (Looduskaitse arengukava aastani 2020). Loetletud mere- ja rannikuelupaigad on elupaigaks väga paljudele ohustatud ja haruldastele liikidele. Lisaks on valdava osa loetletud elupaikade üks põhiline levimiskoht Lääne-Eesti ja sealne rannik või madal rannikumeri.

Haruldane ja ohustatud poollooduslik kooslus – **rannaniidud (1630*)** – on lisatud loodusdirektiivi I lisasse, kusjuures tärniga on märgitud esmatahtis kooslus ehk elupaigatüüp, mille kaitse tagamisel on Euroopa Liidul ja selle liikmesriikidel eriline vastutus. Lisaks

eeltoodule on poollooduslike koosluste säilitamine Eesti looduskaitse üks olulisimaid vastutusvaldkondi, kuna meie poollooduslikud kooslused on ühed maailma kõige liigirikkamad elupaigad. Sellised loodusväärtused säilivad ainult inimese kaasabil. Ilma niitmise või karjatamiseta poollooduslikud kooslused võsastuvad ning nende liigirikkus kaob. Senise traditsioonilise niitmise ja karjatamise lakkamisele järgnev võsastumine ja roostumine on olulisim niidukoosluste elurikkuse säilimist ohustav tegur (Looduskaitse arengukava aastani 2020).

Tabel 1. Liikide kaitse-eeldused

Liik	Eeldus	Kaitse-kategooria	Eesti ohustatud liikide punase nimestiku kategooria	LiD lisa	LoD lisa
jõgitiir (<i>Sterna hirundo</i>)	tüüpilisus	III	ohuväline	I	
randtiir (<i>Sterna paradisaea</i>)	tüüpilisus	III	ohuväline	I	
tutt-tiir (<i>Sterna sandvicensis</i>)	tüüpilisus	II	ohuväline	I	
räusktiir (<i>Sterna caspia</i>)	haruldus	II	ohualdis	I	
väiketiir (<i>Sterna albifrons</i>)	haruldus	III	ohulähedane	I	
väikekoskel (<i>Mergus albellus</i>)	haruldus	II	mittehinnavatav	I	
tõmmukajakas (<i>Larus fuscus</i>)	ohustatus	II	ohustatud		
hahk (<i>Somateria mollissima</i>)	ohustatus	puudub	ohulähedane		
hallhüljes (<i>Halichoerus grypus</i>)	tüüpilisus	III	ohuväline		II
harilik muguljuur (<i>Herminium monorchis</i>)	haruldus	II	ohulähedane		

Räusktiir (*Sterna caspia*), **tutt-tiir** (*Sterna sandvicensis*), **jõgitiir** (*Sterna hirundo*), **randtiir** (*Sterna paradisaea*) ja **väiketiir** (*Sterna albifrons*) on koloniaalsed liigid, kes pesitsevad peamiselt Lääne-Eesti laidudel ja rannikul, harvem sisemaa veekogude ääres. Räusktiir ja tutt-tiir on II kaitsekategooria liigid, nendest esimene on Eesti ohustatud liikide punase nimestiku alusel ohualdis ja teine ohuväline liik. Jõgitiir, randtiir ja väiketiir on III kaitsekategooria liigid, nendest kaks esimest on Eesti ohustatud liikide punase nimestiku alusel ohuvälised ja viimane ohulähedane liik. Tiirude arvukus on viimastel aastatel (2001–2012) püsinud üsna muutumatuna. Räusktiirul, tutt-tiirul ja jõgitiirul on see olnud stabiilne, randtiirul mõõdukalt kasvav ning väiketiirul arvatavalt kahanev (tõendusmaterjal puudub). Praegu on räusktiiru arvukuseks hinnatud 150–250 paari, väiketiiru arvukuseks 150–300 paari, tutt-tiiru arvukuseks 700–1000 paari, jõgitiiru arvukuseks 6000–9000 paari ja randtiiru arvukuseks 8000–12 000 paari. Tiire ohustab peamiselt häirimine, eriti häirimistundlikud on tihedates kolooniates elavad liigid, nagu räusktiir ja tutt-tiir. Lisaks häirimisele on tiirudele suureks ohuks röövlomad (Eltis, J., et al. 2013).

Väikekoskel (*Mergus albellus*) on Eestis talvituv ja läbirändav kosklaliik. Väikekoskel on II kaitsekategooria ja Eesti ohustatud liikide punase nimestiku alusel mittehinnavatav liik. Väikekoskel on Eestis regulaarne ning viimastel aastatel üha arvukam talvituja, kelle talvitumisalad asuvad suuremas osas Lääne-Saaremaa, Hiiumaa ja Lahemaa rannikul. 2013. aasta talvel kohati enim väikekosklaid Lääne-Saaremaal, Põhja-Vormsil ja Lahemaal.

Talvel on hinnanguliselt siin 1000–4000 isendit ja see arv kasvab (Elts, J., *et al.* 2013; Kesktalvise veelinnuloenduse 2014. a aruanne).

Tõmmukajakas (*Larus fuscus*) on Eestis harv haudelind kaugeimatel avamerelistel väikesaartel. Rändeperioodil kohatakse üksikuid linde kõikjal merel, aga ka sisemaal. Talvel on ta Eestis väga haruldane. Tõmmukajakas on II kaitsekategooria ja Eesti ohustatud liikide punase nimestiku alusel ohustatud liik. Viimastel andmetel pesitseb Eestis 10–30 tõmmukajakapaari ja liigi arvukus väheneb kiiresti. Peamised ohutegurid on röövlinnud ja merikajakas. Pesitsuse ajal ohustavad mune ja poegi väikekiskjad (Elts, J., *et al.* 2013).

Hahk (*Somateria mollissima*) pesitseb Lääne-Eesti saartel ja teda leidub ka Põhja-Eesti rannikualal. Sisemaale hahk ei tule. Hahk eelistab pesapaigaks neid saari ja piirkondi, mille ümber on vähemalt 3–4 meetri sügavune vesi. Põhilised haudepaigad on Vilsandi ümbruses ning Väinamere ja Kolga lahe saartel. Eesti ohustatud liikide punase nimestiku alusel on tegemist ohulähedase liigiga. Haha pesitsuse arvukuse hinnanguks on 2000–4000 paari ning arvukus väheneb kiiresti. Haha põhivaenlased on kajakad. Kajakate rände ajal toitub enamik suuri kajakaid just hahapoegadest (Elts, J., *et al.* 2013; EOÜ kodulehekülge).

Hallhüljes (*Halichoerus grypus*) on kolmest Läänemere hülgealiigist arvukaim. Rohkem kui sada aastat tagasi oli hallhüljes väga arvukas: 20. sajandi alguses oli asurkonna suuruseks 80 000–100 000 isendit. Inimtegevuse otsese või kaudse tulemusena langes see sajandi lõpuks vaid 5–7%-ni sajandialguse populatsioonist. Selle sajandi alguses on populatsioon kogu põhilisel levikualal suurenenud. Positiivne kasvutrend on tuvastatud ainult viimastel aastatel. Hüljeste seire Eestis ja Läänemeres on näidanud, et 21. sajandi esimese kümnendi lõpuks on vahepeal asurkonna kuni 8% aastane juurdekasv peatunud. Seni ei ole teada, kas selle põhjuseks on Läänemere ökoloogiline kandevõime või tasakaalustab juurdekasvu inimtekkeline hüljeste suremus küttimise ja kalanduse tõttu koos kliimamuutustest tuleneva langusega loomade sigimise edukuses. Tegemist on III kaitsekategooria ja Eesti ohustatud liikide punase nimestiku alusel ohuvälise liigiga (Hallhülge kaitse tegevuskava 2015–2019).

Harilik muguljuur (*Herminium monorchis*) on peamiselt Lääne-Eestis ja saartel niisketel, soistel niitudel ja allikasoodes mätastel kasvav orhidee. Tegemist on II kaitsekategooria ja Eesti ohustatud liikide punase nimestiku alusel ohulähedase liigiga. Peamised ohutegurid on niitude hooldamise katkemisel kasvukohtade kinnikasvamine võsastumise tõttu ja soode kuivendamine ning muutused madalsoode veerežiimis (eElurikkuse andmebaas).

Loodusdirektiivi rakendamine

Loodusdirektiivi ülesanne on kaitsta ohustatud loomaliike ja nende elupaigatüüpe ning aidata kaasa looduse mitmekesisuse säilimisele ja taastamisele. Direktiivi artikli 6 lõike 1 kohaselt tuleb liikmesriikidel kehtestada direktiivi lisades nimetatud elupaigatüüpide ning liikide ja nende elupaikade kaitseks vajalikud kaitsemeetmed, mis vastavad nende elupaigatüüpide ja liikide ökoloogilistele nõudlustele. Sääre looduskaitseala kuulub Vesitükimaa loodusala koosseisu (Vesitükimaa loodusala EE0040490) üleeuroopalisel kaitsealade võrgustikku Natura 2000. Loodusala eesmärk on loodusdirektiivi I lisas nimetatud elupaigatüüpide ja II lisas nimetatud liikide elupaikade kaitse. Kaitse-eesmärkideks seatud elupaigatüüpide ja liikide kaitse on ühtlasi Eesti riigi rahvusvaheline kohustus.

Linnudirektiivi rakendamine

Linnudirektiivi eesmärk on kaitsta kõiki linde tapmise ja püüdmise eest, piirata lindude küttimist ja nendega (samuti nende kehaosade ja neist valmistatud esemetega) kaubitsemist. Direktiiv teeb kohustuslikuks moodustada üleeuroopaliselt ohustatud liikide ja rändliikide elupaikade kaitseks spetsiaalsed linnualad. Sääre looduskaitseala kuulub Kura kurgu linnuala koosseisus (Kura kurgu linnuala EE0040434) üleeuroopalisel kaitsealade võrgustikku Natura 2000. Linnudirektiivi artikli 4 lõike 2 kohaselt on liikmesriikidel kohustus rakendada direktiivi lisades nimetatud regulaarselt leiduvate rändlinnuliikide, eelkõige nende liikide pesitsus-, sulgimis- ja talvitusala ning rändepeatuspaikade kaitseks erimeetmeid, mis tagaksid nende liikide säilimise ja paljunemise nende levikualal.

Lisaks eespool nimetatud loodusväärtustele on Sääre looduskaitseala kaitse all hoidmine oluline teistegi haruldaste ja ohustatud taime- ja loomaliikide kaitseks. Samas pole nende kõikide eraldi kaitse-eesmärgina nimetamine vajalik, kuna eesmärgiks seatavate katusliikide, nende elupaikade ja koosluste kaitseks kehtestatav kaitsekord tagab ka nende kaitse. See tähendab, et kaitsekorra väljatöötamisel on lähtutud kaitse-eesmärgina loetletud liikide ja koosluste ökoloogilistest nõudlustest. Seeläbi tagatakse kaitse kõikidele liikidele, kelle elupaigaks on kaitse-eesmärgiks olev kooslus, või ka neile liikidele, kelle elupaigaeelistused sarnanevad eesmärgina loetletud katusliikide omadega. Kaitseala kaitse-eesmärgiks on seatud need kooslused ja kaitsealused liigid, kelle kaitse jaoks on tegemist esindusliku ja soodsa seisundi säilitamiseks olulise alaga. Kaitse-eesmärgiks on seatud ka need liigid, kelle kaitse sellel alal on loodus- või linnudirektiivist tulenev rahvusvaheline kohustus või kelle soodsa seisundi säilimiseks pikaajaliselt (säilimiseks pikas perspektiivis) ei piisa ainult isendikaitsest. Teisi kaitsealuseid liike ei ole kaitsekorra määramisel aluseks võetud, kuid nende puhul on arvestatud, et eesmärgiks seatavate katusliikide ja koosluste alusel kehtestatav kaitsekord tagab ka nende kaitse. Kaitse-eeskirjas sätestatud kaalutusõiguse teostamisel saavutatakse nende liikide puhul kaitse-eesmärk (LKS § 14 lõige 2) LKS §-s 55 sätestatud isendikaitse kaudu. Teiste sõnadega tuleb nende liikide puhul kaitseala valitseja nõusolekul lubatud tegevusteks ja kaitseala valitseja nõusolekuta keelatud tegevusteks nõusolekut andes arvestada, et kavandatud tegevus ei oleks vastuolus LKS §-s 55 sätestatud isendikaitse põhimõtetega. Isendikaitse väldib konkreetsete isendite surmamist, kahjustamist ja hävitamist, kuid ei taga nende liikide elupaikade säilimist sellises mahus, et oleks tagatud nende liikide püsiv pikaajaline säilimine nende levikualal.

Teadaolevatest II kaitsekategooria kaitsealustest liikidest, mida ei ole seatud kaitseala kaitse-eesmärgiks, asuvad kaitsealal emaputk (*Angelica palustris*), kivirullija (*Arenaria interpres*), väikeluik (*Cygnus columbianus bewickii*) ja laululuik (*Cygnus cygnus*). Nende II kaitsekategooria kaitsealuste liikide kaitse on tagatud neile sobilike mere- ja rannikukoosluste arvamise ja sihtkaitsevööndisse. Emaputke katusliigiks on harilik muguljuur. Teadaolevatest III kaitsekategooria kaitsealustest liikidest, mida ei ole seatud kaitseala kaitse-eesmärgiks, asuvad kaitsealal suur käopõll (*Listera ovata*), hall käpp (*Orchis militaris*), rohekas käokeel (*Platanthera chlorantha*), kahkjaspunane sõrmkäpp (*Dactylorhiza incarnata*), sookurg (*Grus grus*), liivatüll (*Charadrius hiaticula*) ja punajalg-tilder (*Tringa totanus*).

Nende liikide puhul, mis ei ole seatud kaitseala kaitse-eesmärgiks, tuleb arvestada, et kaitseala valitseja võib tuginedes LKS §-s 55 sätestatud isendikaitse sätetele seada lisaks kaitse-eeskirjas esitatud piirangutele liigispetsiifilisi tingimusi, mis on vajalikud isendikaitseks.

Vesitükimaa loodusala eesmärgiks olevaid elupaigatüüpe püsitaimestuga kivirandasid (1220), soolakulisi muda- ja liivarandasid (1310), püsitaimestuga liivarandasid (1640), halle luiteid (kinnistunud rannikuluiteid – 2130*), loodusid (alvareid – 6280*), sinihelmikakoosluseid (6410), lubjarikkaid madalsoid lääne-mõõkrohuga (7210*) ning soostuvaid ja soolehtmetsasid (9080*) ei ole kaitseala kaitse-eesmärgiks arvatud, sest neid leidub kaitsealal väga vähesel määral või kaitstakse neid hoialal.

Kura kurgu linnuala eesmärgiks olevaid alki (*Alca torda*), sooparti ehk pahlsaba-parti (*Anas acuta*), luitsnökk-parti (*Anas clypeata*), piilparti (*Anas crecca*), viuparti (*Anas penelope*), sinikael-parti (*Anas platyrhynchos*), rääksparti (*Anas strepera*), hallhane ehk roohane (*Anser anser*), hallhaigrut (*Ardea cinerea*), kivirullijat (*Arenaria interpres*), merivarti (*Aythya marila*), mustlaglet (*Branta bernicla*), valgepõsk-laglet (*Branta leucopsis*), sõtkast (*Bucephala clangula*), niidurislat ehk rüdi ehk niidurüdi (*Calidris alpina schinzii*), suurrüdi ehk rüdi ehk suurrislat (*Calidris canutus*), väikerüdi ehk rüdi ehk väikerislat (*Calidris minuta*), krüüslit (*Cephus grylle*), liivatüllit (*Charadrius hiaticula*), auli (*Clangula hyemalis*), väikeluik (*Cygnus columbianus bewickii*), kümnokk-luik (*Cygnus olor*), punakurk-kauri (*Gavia stellata*), merikotkast (*Haliaeetus albicilla*), vöötsaba-vigle (*Limosa lapponica*), tõmmuvaerast (*Melanitta fusca*), jääkosklat (*Mergus merganser*), rohukosklat (*Mergus serrator*), kormorani ehk karbast (*Phalacrocorax carbo*), plüüd (*Pluvialis squatarola*), sarvikpüti (*Podiceps auritus*), tuttpüti (*Podiceps cristatus*), naaskelnokka (*Recurvirostra avosetta*) ja tumetildrit (*Tringa erythropus*) ei ole kaitse-eesmärgiks arvatud. Need liigid jäävad peamiselt Kura kurgu hoiala kaitse-eesmärgiks. Enamik Kura kurgu linnuala kaitse-eesmärgina käsitletud linnuliikidest on merega seotud liigid, kes kasutavad Sääre looduskaitseala läbirände ajal puhke- ja toitumiskohana ning kelle kaitse tagatakse sihtkaitsevööndi kaitsekorraga. Kaitseala kaitse-eesmärgina on esitatud peamiselt olulised pesitsejad. Vesitüki laiul arvukalt pesitsevat kormorani ei seatud kaitseala kaitse-eesmärgiks, sest Eesti ohustatud liikide punase nimestiku järgi on tegemist ohuvälise liigiga, kelle arvukus on Vesitüki laiul kasvanud, ulatudes 2016. aastal juba üle 2000 haudepaari (Väikeste meresarte riikliku seire aruanne 2016).

2.2. Kaitse alla võtmise otstarbekus

Sääre looduskaitseala olulisus seisneb eelkõige sealsete pesitsevate, läbirändavate ja talvituvate veelindude kaitse vajaduses. Ala jätkuv kaitse all hoidmine on oluline ka loodusdirektiivi mere- ja rannikuelupaigatüüpide, hariliku muguljuure ja hallhülge kaitse-eesmärgil.

Vastavalt Euroopa Liidu tähtsusega linnualade kriteeriumitele koguneb Kura kurgu linnualale, kuhu jääb osaliselt Sääre looduskaitseala, regionaalse ehk üleeuroopalise tähtsusega rändekogumeid (kategooriad C2 ja C3). Ala vastab kategooriate C2 ja C3 kriteeriumitele näiteks järgmiste liikide osas, mis on olulised ka Sääre looduskaitseala kontekstis: aul, hahk, kormoran, merivart, punakurk-kaur, räuskiir, sõtkas, tõmmuvaeras ja varem ka väikekoskel. Varem rahvusvahelise tähtsusega linnuala (IBA) kriteeriume täitnud väikekoskla arvukus pole alal märkimisväärselt vähenenud, kuid seoses rändete populatsiooni üldarvukuse ümberhindamisega on tõusnud kriteeriumi aluseks olev 1% väärtus. Kura kurgu linnuala vastab kategooriale C4, mille kriteeriumiks on vähemalt 20 000 rändse veelinnu või vähemalt 10 000 rändse merelinnu regulaarne kogunemine alale, millest Sääre looduskaitseala moodustab olulise osa.

Sääre looduskaitseala on mitme kaitsealuse linnuliigi jaoks üheks Eesti olulisimaks pesitsus-, rände- või talvituspeatuspaigaks. Kaitseala asub ühes Eesti tähtsaimas rändlindude koondumiskohas ning on vee- ja rannikulindude viimane oluline puhke- ja toitumispaik enne mere ületamist.

Alljärgnevalt on esitatud mõned kõige silmapaistvamad näited:

- 1) tegemist on jõgitiiru, randtiiru ja väiketiiru olulise pesitsuskohaga ja lisaks haruldaste linnuliikide räusktiiru ja tutt-tiiru pesitsuskohaga. 2016. aastal pesitses Vesitüki laiul 169 jõgitiiru, 52 randtiiru, 2 räusktiiru ja 6 tutt-tiiru haudepaari (Väikeste meresaarte riikliku seire aruanne 2016). Väiketiir pesitses Vesitüki laiul viimati 2013. aastal 26 haudepaariga, kuid Saaremaa läänerranniku laidudest on see väiketiirule sobilik pesitsuspaik (Väikeste meresaarte riikliku seire aruanne 2013);
- 2) väikekoskla oluline talvitumispaik asub Sääre lähel. 2014. aasta kesktalvise veelinnuloenduse aruande järgi talvitus Sääre lähel 108 väikekosklat;
- 3) kaitsealal ja selle ümbruskonna merel on juunikuus üks suurimaid hahkade sulgimispaiku. Loendatud on kuni 48 000 sulgivat hahka (Martinson, M., 2006). Lisaks on tegemist hahha olulise pesitsuskohaga. 2013. aastal pesitses Vesitüki laiul kümme hahha haudepaari (Väikeste meresaarte riikliku seire aruanne 2013);
- 4) tegemist on tõmmukajaka olulise pesitsuskohaga. Tõmmukajakas pesitseb Vesitüki laiul küll ebaregulaarselt, kuid Saaremaa läänerranniku laidudest on see tõmmukajakale sobilik pesitsuspaik, kus viimane pesitsemine registreeriti 2015. aastal (Väikeste meresaarte riikliku seire aruanne 2015).

Kaitseala laidusid on hallhülged kasutanud ebaregulaarselt jääta talvedel poegimiseks. Viimase 15 aasta jooksul seal hülged poeginud ei ole, kuid 1990. aastate alguses oli hallhüljeste poegimine arvukas. Seoses järjest sagedasemate jäävaesete talvedega võib Vesitüki laiul olulisus hallhülge poegimisalana taastuda ja seetõttu on Vesitüki laidu vajalik jätkuvalt kaitsta ka hallhülge pärast. Väljaspool sigimisperioodi kohatakse saarte lähedal juhuslikult üksikuid loomi. Karvavahetusaegse peatuspaigana ei ole alal tähtsust (Hallhülge tegevuskava 2015–2019).

Lisaks on kaitseala oluline kasvukoht vaid Lääne-Eestis ja saartel leiduvale orhideele harilikule muguljuurele. Keskkonnaregistri järgi on kasvukohtade kogupindala Sääre looduskaitsealal 10,3 ha.

Kaitseala eesmärgiks lisatava mere-elupaigatüübi karid (1170) on alal inventeerinud 2004. aastal toimunud Natura vee-elupaikade inventuuri käigus Georg Martin. Karidele 2004. aastal TÜ Eesti Mereinstituut esinduslikkuse hinnanguid Natura 2000 elupaigatüüpide mõistes ei andnud, kuid looduskaitse seisundi koondhinnangut hinnati C-ks (keskmine). Natura standardandmebaasis on esinduslikkust hinnatud eeskujulikuks. Karid paiknevad Vesitükimaa laidude vahetus ümbruses (168,7 ha). Geoloogiliselt on tegemist erandliku rannadünaamika alaga, kus väga aktiivsed rannaprotsessid kaitseala laidudel on võrreldavad vaid Saare maakonnas Harilaiul Kelba ninal ja Kiipsaare nukil, Küdema lahe Auliku säärel ning Vilsandi rahvuspargi Nootamaa ja Uus-Nootamaa piirkonnas toimuvaga. Laidude süsteem ja maasääre veealune osa on kujunenud lainetuse toimetel setete pikiirandel nii lääne kui ka ida suunast. Tavaliselt toimub maasääre kujunemine setete pikiirandel maasääre tüüpi poole, kuid Sõrve maasäärel on erandlikult setete liikumine vastupidine. Sõrve sääre lõunaosa vetes leiduv veealune pikk maasäär on omanäoline veealune barjäär, kuid iseloomuliku elustiku puudumise tõttu ei klassifitseerita seda kariks. Kuna nimetatud veealune pikk maasäär kattub 2004. aastal määratud kariga, siis tegelikkuses tuleb arvestada karide paiknemisega väiksemal alal. Kaitseala karid on seotud rändrahnude ja moreeniga, mitte

aluspõhjaliste kõrgendikega. Karid pakuvad kaitse-, kude- ja toitumispaiku paljudele kalaliikidele ning on eelkõige olulised veelindude toitumisalad, laidude ümbruse veealad on lisaks olulised lindude sulgimiskohad. Karide suure väärtuse tõttu on kaitseala laiendatud Kura kurgu hoiuala arvelt Lombimaa juures. Karide kaitse tagab sihtkaitsevööndi kaitsekord, mis võimaldab ära hoida merre ehitamise ja muu mere intensiivistuva kasutamise, mis ohustab nii substraati kui ka karide elustikku.

Kaitseala eesmärgiks lisatav rannikuelupaigatüüp esmased rannavallid (1210) on alal määratlemata, kuid esmaste rannavallidena saab tõlgendada endist Siialaidu (u 1 ha) ehk praegust Siiasäart. Tegemist on klibuse rannavallist maasäärega. Esmaste rannavallide võimaliku levikualana saab käsitleda ka Sääre lahe vahetut idakallast, kus jätkub Siiasäärele iseloomulik rannariba. Edaspidi on vajalik rannikukoosluste inventuur, et täpsustada esmaste rannavallide levikut ja seisundit. Hoolimata väikesest pindalast on esmaste rannavallide kaitse-eesmärgiks arvamine põhjendatud, sest tegemist on erandliku rannadünaamika alaga.

Kaitseala eesmärgiks lisatav rannikuelupaigatüüp väikesaared ning laiud (1620) on alal määratud 2001. aastal Natura rannikuelupaikade inventuuri käigus. Esinduslikkuse hinnang on A (üliväärtuslik). Elupaigatüübi määramisel mängivad olulist rolli saarel leiduvad zooloogilised väärtused: laidudel pesitsevad ja peatuvad linnud ja seal asuvad hüljeste lesilad. Siia elupaigatüüpi loetakse need laiud ja saared, mille pindala ei ületa 10 ha. Kaitsealal on väikesaarte ning laidude elupaigatüüpiks määratud linnurikas Vesitükk (5,5 ha) ja Lombimaa (0,5 ha). Ebaregulaarselt kasutab hallhüljes ka Vesitüki laidu. Inventeeritud Siialaidu (0,9 ha) ei saa enam väikesaarte ning laidude elupaigatüübina käsitleda, sest see on Sõrve maasäärega kokku kasvanud. Elupaigatüübi kriteeriumitele vastab veel linnurikas Suurrahu (1,5 ha) Sääre lahe läänepoolses küljes ja mõned nimetud pisilaiud vahetult Sääre lahe rannikul. Linnurikkuse tõttu on väikesaarte ning laidude kaitset otstarbekas korraldada sihtkaitsevööndi kaitsekorra kaudu, mis võimaldab vajaduse korral seada liikumispiiranguid, et pesitsusajal oleks laidudel tagatud rahu ja keelata linde häiriv linnujaht.

Kaitseala eesmärgiks lisatav rannikuelupaigatüüp rannaniidud (1630*) on alal määratud Sääre lahe kirde-, põhja- ja looderannikul 2001. aastal Natura rannikuelupaikade inventuuri käigus. Rannaniiduks on määratud kümme kond väikest rannikulähedast laidu (4,3 ha). Esinduslikkuse hinnang on B (väärtuslik). Väikesest pindalast hoolimata on rannaniidu kaitseala kaitse-eesmärgiks seadmine põhjendatud, sest rannaniit on oluline kasvukoht kaitse-eesmärgiks lisatavale harilikule muguljuurele, mille soodsa seisundi tagamiseks tuleb niiduelupaika hooldada. Lisaks on tegemist suurema rannaniidu kompleksi servaalaga, mille hooldamine on tõenäoline. Kehtestatav kaitsekord võimaldab poollooduslike koosluste aladel nende ilme ja liigikoosseisu tagamist.

Peale eeltoodu on Sääre looduskaitseala kaitse all hoidmine põhjendatud asjaoluga, et tegemist on ülepinnaaliselt Natura 2000 võrgustikku kuuluva alaga. Kaitseala kattub Kura kurgu linnualaga ja osaliselt Vesitükimaa loodusalaga.

2.3. Kaitstava loodusobjekti tüübi valik

Kuna kaitsealal on peamiseks kaitse-eesmärgiks looduslike elupaikade ja liikide kaitse looduslike protsesside kaudu, rakendatakse kaitstava loodusobjekti tüübina looduskaitseala. Hoiuala kaitsekord ei võimalda mitme eri rangusega vööndi moodustamist ja vajalike piirangute rakendamist (nt liikumiskiirang liikide häirimise vältimiseks pesitsusajal, jahi ja kalapüügi reguleerimine). Püsielupaigana kaitstakse ainult konkreetse liigi elupaika, mitte erinevate väärtustega looduskompleksi.

2.4. Kaitstava loodusobjekti välis- ja vööndite piirid

Kaitseala piiritlemisel on lähtutud põhimõttest, et kaitsealasse on hõlmatud kaitset vajavad loodusväärtused ning ala piirid peavad olema looduses selgelt tuvastatavad ja üheselt mõistetavad. Seetõttu on piiritlemisel kasutatud selgepiirilisi ja ajas vähe muutuvaid objekte (rannajoon, teeserv ja kõlvikute piirid). Põhikaardil pinnastee (pideva kitsa joonega tee) kasutamisel piirina on tee jäetud kaitsealast välja. Erandina on kasutatud merel mõttelisi sirgeid, et hõlmata sihtkaitsevööndisse kaitset vajavaid loodusväärtusi. Geograafilised koordinaadid on esitatud L-EST-97 koordinaatsüsteemis. Kaitseala piir on kantud kaardile, kasutades alusena Eesti põhikaarti (möötkava 1 : 10 000) ja maakatastri andmeid.

Planeeritavates piirides kaitseala pindala on 551,4 ha (mis kõik on arvatud sihtkaitsevööndisse), millest suurem osa on veeala. Maaomandilt jaguneb kaitseala järgmiselt: 1,9 ha kuulub eraomandisse ja 4,3 ha munitsipaalomandisse ning ülejäänud 545,2 ha kaitsealast kuulub riigi ja jätkuvalt riigi omandisse (6,2 ha sellest on kinnistatud riigimaa, 4,3 ha jätkuvalt riigi omandis olev maa ja 534,7 ha on meri). Uusi, varem kaitseta alasid kaitse alla ei võeta.

Kaitseala moodustatakse kolme objekti põhjal. Vesitükimaa ornitoloogiline kaitseala (Vesitükimaa laiud), mille pindala on 161,3 ha ja kus vastavalt LKS § 91 lõikele 4 kehtib (püsielupaigaga mittekattuvas osas ehk 82,1 ha ulatuses) piiranguvööndi kaitsekord. See kaitseala kattub osaliselt (79,2 ha ulatuses) Vesitükimaa hallhülge püsielupaigaga (kuulub terves ulatuses sihtkaitsevööndisse), mille pindala on 102,8 ha. Kaitseala koosseisu arvatakse 366,5 ha osa hoiualast (suurem osa on Kura kurgu hoiuala, muutunud rannajoone tõttu väga väikeses ulatuses ka Vesitükimaa hoiuala), millest eramaad on 1,9 ha ja munitsipaalmaad 2,1 ha. Hoiualast arvatakse kaitseala koosseisu mereala Vesitükimaa laidudest põhjaosas koos Sääre lahe ja selle idaosa vahetu rannaribaga ning Siiasäär ja Suurrahu piirnevate kümnekonna nimetu pisilaiuga, et kaitsta paremini pesitsevaid, läbirändavaid ja talvituvaid veelinde, karisid, esmaseid rannavalle ja väikesaari ning laidusid. Lisaks arvatakse kaitsealasse mereala Vesitükimaa laidudest idaosas, sest see tagab paremini karide ja veelindude olulisimate elupaikade kaitse. Samuti on sellisel juhul vööndi laius piisav, et aktiivsete rannaprotsesside tõttu ei paigutu ükski laid ega veealune madalik lähitulevikus kaitsealast väljapoole ega ka nii piiri äärde, et see ohustaks kaitse-eesmärkide saavutamist.

Pindalalised muutused eramaade osas on järgmised: olemasolevast hoiualast läheb eramaad sihtkaitsevööndisse 1,9 ha. Enamus eramaade pindalast jääb kaitsealale põhjusel, et põhiliselt maismaal asuvad katastriüksused ulatuvad vähesel määral aluskaartide muutuse tõttu merealale.

Vastavalt eelnõukohasele kaitse-eeskirjale koosneb kaitseala tulenevalt kaitse-eesmärkidest, kaitsekorra eripärast ja majandustegevuse piiramise astmest kahest sihtkaitsevööndist.

Sihtkaitsevöönditesse on arvatud kaitsealuste linnuliikide olulised pesitsusalad, rändeaegsed peatuspaigad, talvitusladad, sulgimisalad, kaitsealuse hallhülge elupaik ja kaitsealuse hariliku muguljuure kasvuala ning loodusdirektiivi kõrge loodusväärtusega mere- ja rannikuelupaigatüübid. Sihtkaitsevööndite kaitsekord võimaldab seada ajalisi liikumispiiranguid, mis on oluline pesitsusedukuse tagamiseks, välistada majandustegevuse ja seada rangeid piiranguid muudele tegevustele, mis võivad ohustada kaitsealuste liikide elupaikade soodsa seisundi säilimist või taastamist. Elupaikade säilitamise kaudu kaitstakse kogu looduse mitmekesisust. Võrreldes 2005. aasta hallhülge ja viigerhülge püsielupaikade kaitse-eeskirjaga on uues kaitse-eeskirjas sihtkaitsevööndite pindala suurendatud. Piiride korregerimise tulemusel on sihtkaitsevööndite pindala suurenenud uuendamata kaitsekorraga alale jääva piiranguvööndi arvelt 82,1 ha ja hoiuala arvelt 366,5 ha. Jätkuvalt riigi omandis olevat maad läheb piiranguvööndist sihtkaitsevööndisse 0,2 ha. Eramaad läheb hoiualast sihtkaitsevööndisse 1,9 ha, jätkuvalt riigi omandis olevat maad läheb hoiualast sihtkaitsevööndisse 4 ha ja ülejäänud hoiualast sihtkaitsevööndisse minev ala on mereala.

Sääre lahe sihtkaitsevöönd oli varem peamiselt Kura kurgu hoiuala osa ja osaliselt ka uuendamata kaitsekorraga Vesitükimaa laidude osa ning hallhülge ja viigerhülge püsielupaiga osa. Sääre lahe sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on mere- ja rannikukoosluste, pesitsevate, läbirändavate ja talvituvate veelindude kaitse ning kaitsealuste liikide ja nende elupaikade kaitse. Sihtkaitsevöönd on moodustatud, et kaitsta paremini pesitsevaid, läbirändavaid ja talvituvaid veelinde, karisid, esmaseid rannavalle, rannaniite, väikesaari ning laidusid ja harilikku muguljuurt. Sihtkaitsevööndi piiritlemisel on aluseks võetud Sääre lahe loode-, põhja- ja kirderanniku rannajoont. Sõrve sääre läänepoolses küljes on sihtkaitsevööndisse arvatud ka esmased rannavallid. Selles lõigus on elupaigatüübi esmaste rannavallide piir üldiselt stabiilne, sest rannapurustusi ja rannajoont oluliselt muutvaid kuhje- ega kulutusprotsesse ei ole. Kui piir kulgeks mööda rannajoont, jääks kaitsealast välja kaitstav elupaigatüüp. Suurema maismaaosa hõlmamine kaitsealasse ei ole samuti põhjendatud, sest seal puuduvad kaitseväärtused ning kogu rannaala on inimtegevus mõjutanud: seal asuvad hooned. Pinnastee kasutamisel piirina on tee jäetud vööndist välja. Vööndi ida-, lõuna- ja lääneosas on merel kasutatud mõttelisi sirgeid. Liivi lahe poolsel küljel kulgeb mõtteline sirge kunagise merepäästejaama juurest koordinaatidega 384 737,7–6 420 230,1 kagu poole kuni punkti koordinaatidega 384 789,0–6 419 994,8, sealt edasi edela poole punkti koordinaatidega 384 366,7–6 418 490,0, siis loode poole punkti koordinaatidega 383 999,7–6 419 009,4, siis põhja poole punkti koordinaatidega 384 050,7–6 419 943,0, siis lääne poole punkti koordinaatidega 383 825,5–6 419 940,7, siis edela poole punkti koordinaatidega 383 565,1–6 419 545,9, siis lõuna poole punkti koordinaatidega 383 476,6–6 418 197,9, siis loode poole punkti koordinaatidega 382 168,3–6 421 109,4 ja lõpuks ida poole maanukini koordinaatidega 382 546,4–6 421 113,1.

Vesitükimaa sihtkaitsevöönd oli varem peamiselt Vesitükimaa hallhülge püsielupaiga sihtkaitsevööndi osa ja sellega osaliselt kattuva uuendamata kaitsekorraga Vesitükimaa laidude osa ning osaliselt Kura kurgu hoiuala osa. Vesitükimaa sihtkaitsevööndi peamine kaitse-eesmärk on loodusliku arengu kaudu haudelinnustiku ja hallhülge poegimisala kaitse. Sihtkaitsevöönd on moodustatud, et kaitsta paremini pesitsevaid, läbirändavaid ja talvituvaid veelinde, karisid, väikesaari ning laidusid ja hallhüljest. Vesitüki laiul pesitsesid 2016. aastal järgmised kaitseala kaitse-eesmärgiks olevad linnuliigid: tutt-tiir, räusktiir, jõgitiir ja randtiir.

Varasemast ajast on registreeritud ka kaitseala kaitse-eesmärgiks olevad linnuliigid: hahk, tõmmukajakas ja väiketiir.

Sihtkaitsevööndi piiri kulgemisel on arvestatud seda, et vööndisse saaksid piisava puhvriga hõlmatud linnustiku kaitsel olulised laiud Vesitükk ja Lombimaa ning oluline hahkade sulgimisala Pitkasääremaa ja Pitkasääre madala ümbrus. Piisavaks puhvriks võib lugeda 250 m laiust puhvrit¹ laidude ümber, et tagada nii hauduvate lindude häirimatus kui ka pesapoegade kaitse, sest rohkemal või vähemal määral on nad tundlikud häiringute suhtes, mistõttu on oluline hoida inim mõjust puutumatusena ka laide ümbritsevad veealad. Liikumispiirangu ala vähendamine laide ümbritseval merealal suurendab pesarüüste ja munade jahtumise ohtu, sest häiritud linnud ei julge pesale tagasi tulla. Vööndi piiritlemisel ei kasutatud laiude rannajoont järgivat puhvrit, sest nii oleks vööndisse arvatud traditsiooniline paaditee. Vööndi piiri ei seotud ka vee sügavusega, sest see varieerub tugevalt ega aita vähendada häiringuid. Vastavalt eksperdihinnangu ettepanekule on muudetud sihtkaitsevöönditevahelisi piire selliselt, et kaluritel oleks võimalik tulenevalt inimeste viibimise piirangust talvisel hallhülge poegimisperioodil ja kevadisel lindude pesitsusperioodil Vesitükimaa sihtkaitsevööndis sõita paadiga Siiasääre ja Vesitüki laiude vahelt läbi Liivi lahte. Kuna Siiasäär jätkub meres madalikuna, peab olema võimalus sõita üsna Vesitüki laiude kalda lähedalt, kus vee sügavus on piisav. Arvestades seda, et Vesitüki rannavall on laiude põhjaküljel kõrge, on võimalik sihtkaitsevöönditevahelise piiri paigutamine laiule oluliselt lähemale, ilma et paatide liikumine Siiasääre ja Vesitüki laiude vahelt pesitsevaid haudelinde oluliselt häiriks. Hahkade sulgimisala piiritlemisel Pitkasääremaa ja Pitkasääre madala ümbruses kasutati mõttelisi sirgeid, et vööndisse arvata olulisem osa sulgimiskogumi alast. Sihtkaitsevööndi piiritlemisel on aluseks võetud mõttelisi sirgeid. Vööndi põhjaosas kulgeb mõtteline sirge punktist koordinaatidega 383 825,5–6 419 940,7 ida poole kuni punktini koordinaatidega 384 050,7–6 419 943,0, siis lõuna poole punkti koordinaatidega 383 999,7–6 419 009,4, siis kagu poole punkti koordinaatidega 384 366,7–6 418 490,0, siis edela poole punkti koordinaatidega 383 533,5–6 416 807,8, siis lääne poole punkti koordinaatidega 383 055,0–6 416 995,0, siis kirde poole punkti koordinaatidega 383 476,6–6 418 197,9, seejärel põhja poole punkti koordinaatidega 383 565,1–6 419 545,9 ja lõpuks kirde poole punkti koordinaatidega 383 825,5–6 419 940,7.

2.5. Kaitsekord

2.5.1. Kaitsekorra kavandamine

Kaitsekorra väljatöötamisel on arvestatud kaitsealal asuvaid loodusväärtusi (ekspert Georg Martin Tartu Ülikooli Eesti Mereinstituudist, Erkki Otsman Eesti Looduse Fondist, Tõnu Talvi, Maarja Nõmm, Allar Liiv, Nete Tiitsaar, Selve Pitsal, Maris Sepp, Marju Erit ja Märt Kesküla Keskkonnaametist, lisaks eksperdid linnuvaatleja Mati Martinson, hülgeuurija Ivar Jüssi jpt) ning kaitseala tsoneeringu ja kaitse-eeskirja koostamise kohta koostatud eksperdiarvamust (Veljo Volke, Mati Martinson 2011). Ühe eksperdi ettepanekuga ei arvestatud, see on koos mitteamestamise põhjendustega esitatud alljärgnevalt.

¹Kathi L. Borgmann, A Review of Human Disturbance Impacts on Waterbirds, <http://www.yourwetlands.org/pdf/A%20Review%20of%20Human%20Disturbance%20Impacts%20on%20Waterbirds.pdf> (vaadatud 27.03.2017).

Ekspertiisi ettepanekuga lubada Sääre lahe sihtkaitsevööndis pilliroo varumist ilma kaitseala valitseja nõusoleku saamise nõudeta ei arvestatud, sest piirneval Vesitükimaa hoiualal, kuhu jääb enamik pilliroost Sääre lahe ääres, kehtib alates 8. juulist 2014. a samuti LKS § 33 lõike 1 punkti 8 järgne kohustus teavitada pilliroo varumisest hoiuala valitsejat. Seega ei lisandu lisapiiranguid ja olemasoleva piirangu kaotamine pole põhjendatud, et vajaduse korral seada kaitse-eesmärkidest tulenevaid tingimusi roovarumisele.

Lähtuvalt eksperdihinnangust on kaitseala nimi muudetud „Sääre looduskaitsealaks”, sest suurema osa kaitseala pindalast moodustab Sääre laht ning peale Vesitüki lai jääb kaitsealale veel laide: Lombimaa, Suurrahu, väikesed nimetud laiud Sääre lahe põhja- ja looderannal ning Siiasäär ehk endine Siialaid.

Kaitse-eeskirjaga kehtestatud piirangud on sätestatud ulatuses, mis tagab kaitsealal asuvate liikide ja looduslike koosluste säilimise ja soodsa seisundi ning on proportsionaalsed.

Kaitseala kaitse-eeskiri seab kitsendused omandiõigusele (Eesti Vabariigi põhiseaduse § 32; edaspidi *PS*). Keskkonda mõjutava tegevuse õigusliku regulatsiooni aluseks on *PS* §-st 5 tulenev loodusvarade ja loodusressursside kui rahvusliku rikkuse säästva kasutamise põhimõte. Elu- ja looduskeskkonna säästmise ja sellele tekitatud kahju hüvitamise kohustus tuleneb *PS* §st 53. Tulenevalt *PS* §-dest 5, 32 ja 53 ning keskkonnaseadustiku üldosa seaduse (edaspidi *KeÜS*) ja LKS alusel võib omandiõigust piirata. Omandiõiguse põhiolemuse säilimiseks peavad seadusest tulenevad piirangud olema proportsionaalsed ehk piirangu eesmärgi saavutamiseks sobivad, vajalikud ja mõõdukad. Kaitse-eeskirjaga piirangute seadmise eesmärk on alal leiduvate loodusväärtuste säilimine. Ühtlasi täidetakse direktiivist 92/43/EMÜ riigile tulenev kohustus tagada loodusväärtuste kaitse Natura 2000 võrgustiku alal. Neid eesmarke saab lugeda õiguspäraseks, kuna abinõud, mis soodustavad eesmärgi saavutamist, on õiguslikult sobivad: kaitseala moodustamine ja loodusväärtusi kahjustavatele tegevustele piirangute seadmine aitab kaasa kaitseala eesmärkide täitmisele. Abinõu on vajalik, kui eesmärki ei ole võimalik saavutada mõne teise isikut vähem koormava abinõuga, mis on vähemalt sama efektiivne. Kaitse-eeskirja regulatsiooni eesmärgi (loodusväärtuste säilimine) täitmiseks ei ole muid vähemalt sama efektiivseid, kuid isikuid vähem koormavaid meetmeid. Abinõu mõõdukuse üle otsustamiseks tuleb kaaluda ühelt poolt isikutele antud õigusesse sekkumise ulatust ja intensiivsust, teiselt poolt aga eesmärgi tähtsust. Eesti ja Euroopa loodusväärtuste säilimine on oluline eesmärk. Alale kaitse tagamisega ja tegevustele piirangute seadmisega ala loodusväärtused säilivad, loodusväärtusi kahjustavate tegevuste elluviimisel need hävivad. Kaitsekorra järgnevates peatükkides on esitatud kitsenduste kaupa põhjendused, miks need piirangud on vajalikud.

Vastavalt kaitsekorra eripärale ja majandustegevuse piiramise astmele on kaitseala tsoneeritud kahte sihtkaitsevööndisse. Leebem kaitsereežiim seaks ohtu kaitseala eesmärkide saavutamise, kuna ei võimalda kaitsealal olevate koosluste ja kaitsealuste liikide säilimist.

Kaitse-eeskirjaga muudetakse 27. juuli 2006. a määrust nr 176 „Hoiualade kaitse alla võtmine Saare maakonnas”. Määrusega muudetakse Kura kurgu hoiuala ja Vesitükimaa hoiuala piiri seoses Sääre looduskaitseala kaitse-eeskirja ja uue piiri kinnitamisega. Kura kurgu hoiuala ja Vesitükimaa hoiuala piiri muudetakse, et korrigeerida rannajoone muutusest tingitud piirnemist Sääre looduskaitsealaga.

Eraldi muudetakse keskkonnaministri 20. detsembri 2005. a määrust nr 78 „Hallhülge ja viigerhülge püsielupaikade kaitse alla võtmine ja kaitse-eeskiri”, kus topeltkaitse kaotamiseks

arvatakse Vesitükimaa hallhülge püsielupaik kaitse alt välja, tagades hallhülge kaitse Sääre looduskaitseala kaitsekorraga.

Maaparandussüsteemide hoiutöid ja veerežiimi taastamist ei reguleerita, sest kaitsealale ei jää maaparandussüsteeme. Koosluse kujundamist vastavalt kaitse-eesmärgile ei reguleerita (v.a Sääre lahe sihtkaitsevööndis rannaniidu hooldamine), sest kaitsealale jääb mereala ja väikesed laiud, mis on olulised linnustiku kaitse seisukohalt, ning neid pole vaja kujundada.

2.5.2. Kaitseala kaitsekord

2.5.2.1. Lubatud tegevused

Inimestel on lubatud viibida, püüda kala, korjata marju ja seeni kogu kaitsealal, välja arvatud määruse § 9 lõikes 1 punktis 3 sätestatud juhul Vesitükimaa sihtkaitsevööndis. Inimeste liikumise reguleerimine on oluline haudelinnustiku häirimise vältimiseks nende pesitsus- ja sulgimisajal ning rahu tagamiseks rändlindude koondumiskohtades, kuna Sääre looduskaitsealal on linnustiku kaitse esmase tähtsusega. Rändlindude olulisim koondumiskoht on Sääre laht nii sügis- kui ka kevadrände ajal. Lisaks on oluline reguleerida inimeste liikumist hallhülge talvisel poegimisperioodil, sest Vesitüki laiu olulisus hallhülge poegimisalana võib seoses järjest sagedasemate jäävaesete talvedega taastuda. Selleks et võimaldada inimestel Sääre looduskaitseala loodusega tutvumist, on aasta läbi liikumiseks avatud Siiasäär. Väljaspool lindude aktiivseimat pesitsusperioodi ja hallhülge poegimisperioodi saab külastada pärast liikumiskiirangu lõppemist ka Vesitüki ja Lombimaa laide. Marjade ja seente korjamist lubatakse, sest kaitsealal asumatel kooslustel võivad kasvama hakata toiduks tarvitavad marjad ja seened, näiteks rannaniitudel ja loopealsetel kasvav seen kevad-võluheinik. Muude metsa kõrvalsaaduste kogumist ei reguleerita, sest metsa kaitsealal ei ole.

Kaitsealal on lubatud kalapüük, välja arvatud liikumiskiirangu ajal Vesitükimaa sihtkaitsevööndis. Kalapüük on lubatud, sest see tagab rannaelulaadi ja kalapüügitraditsiooni säilimise. Tegemist on traditsioonilise kalapüügikohaga. Kaitsealal talvituvate ja läbiringdavate lindude üht võimalikku ohutegurit kaaspüüki ei ole antud alal märkimisväärse lindude hukkumise põhjusena tuvastatud, kuna veelindude hukkumise uuringut Sääre lähel tehtud ei ole. Seetõttu ei ole rakendatud näiteks talvist nakkevõrgu püügikeeldu, mis võib ohustada eelkõige kaitseala kaitse-eesmärgiks olevat linnudirektiivi I lisa liiki väikekosklat või veel samal ajal väikekosklaga rändel peatuvaid ja regulaarselt talvituvaid liike, nagu näiteks sõtkast, auli, mustvaerast ja rohukosklat. Arvestades ala olulisust veelindude peatumis- ja talvitumisalana, on hukkumine nakkevõrkudes küll tõenäoline, kuid kaitsealal talvituvate lindude arvukus, sh kaitse-eesmärgiks oleva väikekoskla arvukus, ei näita vähenemise märke². Vesitükimaa sihtkaitsevööndi kalapüügi piirang tuleneb inimeste viibimise keelust 15. veebruarist kuni 15. juulini ja on vajalik, et tagada nii hauduvate lindude häirimatus, pesapoegade kaitse kui ka hallhülge poegimisala kaitse.

Kalapüügi osas on kaitsekord muutunud Vesitükimaa sihtkaitsevööndis võrreldes varem kehtinud Vesitükimaa hallhülge püsielupaiga sihtkaitsevööndiga, kus ei rakendata kalapüügipiiranguid, mis tulenesid hallhülge kaitsevajadusest. Kaotatakse aastaringne

²Pavon-Jordan *et al.* 2015, A Journal of Conservation Biogeography – Climate-driven changes in winter abundance of a migratory waterbird in relation to EU protected areas.

kalapüügikeeld mõrraga ja kalapüügikeeld võrguga, mille silmasuurus ületab 200 mm, sest viimase 15 aasta jooksul ei ole hülged Vesitüki laiul poeginud. Mõrrapüügi aastaringne keeld on ebaproportsionaalne, sest Sääre looduskaitseala ei ole hüljestele nii oluline elupaik, et seal traditsioonilist tegevust lisaks linnukaitsealistele eesmärkidele ka hüljestest lähtuvalt oluliselt piirata. Võrke, mille silmasuurus ületab 200 mm, ei kasutata. Väiksema silmaga võrkudest ujuvad hülged läbi ja piirangu rakendamine on ebaproportsionaalne.

Kaitsealal on lubatud sõidukiga ja maastikusõidukiga sõitmine teedel (ehitusseadustiku § 92 lõike 1 ja liiklusseaduse (edaspidi *LS*) § 2 punkti 81 tähenduses, sh maastikusõidukiga sõitmine vastavalt *LS* §-le 154), jalgrattaga sõitmine teedel ja radadel ning eespool nimetatud juhtudel sõidukiga ja maastikusõidukiga sõitmine järelevalve- ja päästetöödel, kaitseala valitsemise või kaitse korraldamisega seotud tegevustel, kaitseala valitseja nõusolekul teostataval teadustegevusel ning kaitse-eeskirjaga lubatud töödel.

Kavandatavad leevendused liikumispiirangutele on kooskõlas LKS-ga ja seeläbi ei seata ohtu looduskaitseala kaitse-eesmärke. Sõidukiga ja maastikusõidukiga (*LS* § 2 punktide 73 ja 36 tähenduses) võib väljaspool teid sõita kaitse-eeskirjaga lubatud töödel (sh liigikaitsealistel töödel, rajatiste hooldustöödel, seiretöödel (teadustegevuse osa) ning pilliroo- ja adruvarumistöödel). Erisused väljaspool teed sõitmisele on seatud, et vältida kaitsealuste elupaigatüüpide pinnasekahjustusi. Need erisused tulenevad osaliselt LKS § 30 lõikest 3. Kaitsealale jääb põhikaardile märgitud umbes 40 m pikkune pinnastee Sõrve sääre otsas kunagise merepäästejaama juures. Põhikaardile mittemärgitud pinnasteedest jääb kaitsealale Sääre lahe ääres lautrikohta viiv 10 m pikkune tee. Sääre lautri, mis vastab pigem väikesadama kui lautri tunnustele, asemele uue kai ehitamisel tekib vajadus rajatiste paigaldamiseks ja hooldamiseks. Jalgrattaga sõitmiseks sobilikud rajad on ainult Sõrve sääre otsas.

Kaitseala veealal on lubatud ujuvvahendiga sõitmine, välja arvatud Vesitükimaa sihtkaitsevööndis 15. veebruarist 15. juulini, kus ujuvvahendiga sõitmine on lubatud ainult järelevalve- ja päästetöödel, kaitseala valitsemise või kaitse korraldamisega seotud tegevustel ning kaitseala valitseja nõusolekul teostataval teadustegevusel, ja välja arvatud lohesurf Sääre lahe sihtkaitsevööndis 15. aprillist 15. juulini.

Säte tagab rannaelulaadi säilimiseks ja kalapüügiks vajalikud veeliikluse võimalused. Vesitükimaa sihtkaitsevööndi ujuvvahendiga sõitmise piirang on vajalik, et tagada nii hauduvate lindude häirimatus, pesapoegade kaitse kui ka hallhülge poegimisala kaitse, sest rohkemal või vähemal määral on nad tundlikud häiringute suhtes. Lisaks vähendab kavandatav ujuvvahendite liikumispiirang Vesitükimaa sihtkaitsevööndis ka Pitkasääremaa ja Pitkasääre madala ümbruses sulgivate hahkade häirimist. Sulgimiskogum on väga suur, linnud kasutavad ka kaitsealast väljapoole jäävat merd ja ujuvvahendite liikumise piirangu aeg ei kata kogu sulgimisperioodi, vaid umbes poole sellest. Sulgimine kestab augusti kolmanda dekaadini. Piirang vähendab ujuvvahenditega põhjustatud lindude häirimist varasel kevadrände perioodil. Senine veeala kasutamise intensiivsus on olnud väike ja lisapiirangute rakendamine ei oleks proportsionaalne. Kaitsealal on keelatud lohesurf Sääre lahe sihtkaitsevööndis 15. aprillist 15. juulini. Ajaline piirang lohesurfile on kehtestatud lindude pesitsusperioodil. Ujuvvahendite alaliigina on eristatud lohesurf, sest Sääre laht on looduslikult sobiv koht selleks tegevuseks: see on kolmest ilmakaarest maismaaga piiratud ja seal ei teki suuri laineid. Samas on tuuled väga head. Lohesurf on teistest veesõidukitest eristatud, sest uus ekstreemspordiala põhjustab lindudele tugevamat häiringut kui tavapärased veesõidukid ja teiste veesõidukite puhul sobiv puhvertsoon laidude ümber ei ole piisav

lohesurfi häiriva mõju leevendamiseks. Kõrgel olevad eredavärvilised ja kiiresti liikuvad lohed on suure vahemaa tagant nähtavad ning ajavad linnud pesitsuskohtadest ära ja põhjustavad häirimisega pesarüüstet ja munade jahtumist³. Põhjendatud ei ole linde häiriva lohesurfi mõju vähendamiseks laidude ümbruse puhvertsooni suurendamine, sest piirang ei oleks proportsionaalne tavapäraste veesõidukitega liiklejatele. Lohesurfi negatiivse mõju vähendamiseks peab arvestama vähemalt 500–1000-meetrise puhvertsooniga, mis haarabki juba kogu Sääre lahe ala. Tavapärasemast suurema negatiivse mõjuulatusega on ka kiiresti liikuvad mootoriga ujuvvahendid, mis ajavad linnud pesadelt ära, kuid praegune kiiruspiirangust kinnipidamise kontrollmehhanism ei võimalda tulemuslikult merel kiirust mõõta ning arvestades, et senine veeala kasutamise intensiivsus mootoriga ujuvvahendiga on olnud väike, piiranguid ei seata. Inimeste liikumist Sääre lahe läänepoolses küljes laidudel ja nende ümber veealal ei piirata, sest lindude pesitsemiseks on laiud enamasti liiga väikesed, madalad ja sageli üleujutatavad. Rannikust natuke kaugemal oleva linnurikka Suurrahu ümbruse piisava puhvriga madal ja kividerohke meri tagab juba eeldatavalt selle, et ohtlikkuse tõttu sinna ujuvvahenditega sõitma ei minda ja laidudel pesitsevaid linde ei häirita ja seetõttu kompromissina eraldi kevadise liikumispriiranguga sihtkaitsevööndi moodustamisest loobuti, kuid lohesurfi häiriva mõju leevendamiseks sellest looduslikust puhvrist ei piisa. Lisaks tagab lohesurfi ajaline reguleerimine ka ranniku maismaaosas pesitsevatele lindudele parema pesitsusrahu.

Ujuvvahendiga sõitmise osas on kaitsekord muutunud Vesitükimaa sihtkaitsevööndis võrreldes varem kehtinud Vesitükimaa hallhülge püsielupaiga sihtkaitsevööndiga. Kaitseala valitseja nõusolekuta oli keelatud mootoriga veesõidukitega sõitmine kiiremini kui 8 sõlme. Sääre looduskaitseala Vesitükimaa sihtkaitsevööndis mootoriga veesõidukite liikumisel kiiruspiirangut ei ole, kuid kehtib ajaline liikumispriirang 15. veebruarist 15. juulini, mis hõlmab olulisema osa hüljeste alal viibimise ajast, ning Vesitükimaa sihtkaitsevööndi ruumiline ulatus on suurem kui praegu kehtival püsielupaigal, eriti hüljeste jaoks olulisemas kaitseala lõunaosas. Kuna Vesitüki laidu ümbritseval merealal pikenes ajaline liikumispriirang, suurenes vööndi ulatus ja Vesitüki laiul olulisus hallhülge poegimisalana on vähenenud, siis loobuti mootoriga veesõidukite sõitmisele seatud kiiruspiirangust.

Sääre lahe sihtkaitsevööndis on lubatud poollooduslike koosluste aladel nende ilme ja liigikoosseisu tagamiseks vajalik tegevus. Vajadus võib tekkida rannaniiduks inventeeritud väikestel laidudel, mis piirnevad Vesitükimaa hoiualaga. Vesitükimaa hoiuala rannaniidul karjatamisel puudub vajadus piirata loomade minemist lähedal asuvatele laidudele madala veeseisu tõttu. Hooldatud rannaniit on oluline ka kaitse-eesmärgiks olevale harilikule muguljuurele.

Kaitseala valitseja nõusolekul on lubatud rahvaürituse korraldamine. Valdav osa Sõrve sääre rahvaüritustest toimub väljaspool kaitseala. Vajaduse korral on võimalik korraldada kaitsealal siiski näiteks loodusõppepäevi. Rahvaüritusel osalejate piirarvu ei ole kehtestatud, sest loa andmisel saab kaitseala valitseja seada tingimusi, mille järgimine väldib loodusväärtuste kahjustamist. Rahvaürituse korraldamine on võimaldatud piisava paindlikkusega ja lubab korraldada mitmesuguseid üritusi tingimustel, mis loodust ei ohusta. Rahvaürituse korraldamiseks ettevalmistatud kohti kaitsealale ei rajata, sest Sõrve säärel on juba välja arendatud külastajate teenindamiseks vajalik infrastruktuur (Sõrve sääre tuletornilinnak) väljaspool kaitseala.

3Krüger, T., 2016: Zum Einfluss von Kitesurfen auf Wasser- und Watvögel – eine Übersicht
<https://www.researchgate.net/publication/304999039>.

Kaitseala valitseja nõusolekul on lubatud telkimine ja lõkke tegemine, sest erandkorras võib vajalikuks osutuda näiteks varjetelgi kasutamine seiretöödel laidudel (teadustegevuse osa) ning lõkke tegemine koosluste hooldustöödel või näiteks muinastuledeööl. Telkimiseks ja lõkke tegemiseks ettevalmistatud kohti kaitsealale ei rajata, sest kohalikule omavalitsusele kuuluval Sääre tipu maaüksusel on väljaspool kaitseala selleks piisavalt võimalusi.

Reguleerimata telkimine ja lõkke tegemine kaitsealal seab ohtu kaitseväärtuste säilimise, kuna suureneb negatiivne mõju kooslustele (tallamine, prahistamine, koosluste paigutine hävitamine jne) ja kaitsealuste liikide elupaikadele. Öuemaid kaitsealale ei jää. Füüsilise isiku või eraõigusliku juriidilise isiku omandis oleval kinnisasjal telkimisel ja lõkke tegemisel tuleb arvestada KeÜS §des 35 ja 36 sätestatuga. Täpsemalt on arutatud kaitseala külastuskorraldus läbi 2016. aastal valminud kaitsekorralduskavas (Kura kurgu hoiuala, Vesitükimaa hoiuala, Vesitükimaa laidude ja Vesitükimaa hallhülge püsielupaiga kaitsekorralduskava 2017–2026).

Kaitseala valitseja nõusolekul on lubatud kaitsealuste liikide elutingimuste säilitamiseks vajalik tegevus, et võimaldada vajaduse korral paigaldada näiteks seirekaamera, millega jälgida lindude pesitsemise edukust või lindude pesitsemisaegse liikumiskiirangu järgimist. Need on tegevused, mis on vajalikud liikide elupaikade seisundi parandamiseks ja liigilise mitmekesisuse suurendamiseks ning mida saab kaitseala valitseja vastavalt vajadusele suunata.

Kuna kaitse-eeskirjaga ei sätestata teisiti, siis LKS § 30 lõike 2 alusel on uute ehitiste püstitamine sihtkaitsevööndis keelatud. Erandina on kaitseala valitseja nõusolekul Sääre lahe sihtkaitsevööndis lubatud tee ja tehnovõrgu rajatise või avalikuks kasutamiseks mõeldud tootmisotstarbeta ehitise püstitamine kaitsealal paikneva kinnistu või kaitseala tarbeks, kusjuures kaitseala tarbeks rajatise püstitamisel ehituskeeluvööndisse ei laiene rajatisele ranna ehituskeeluvööndi ehituskeeld.

Uute ehitiste püstitamine on keelatud, et vältida väärtuslike koosluste ja kaitsealuste liikide elupaikade kahjustumist. Avalikuks kasutuseks mõeldud tootmisotstarbeta ehitise püstitamist lubatakse, et võimaldada uue kai ehitamist kalapaatide ja teiste aluste ohutuks sildumiseks, sest Sääre laatrikoha paadisild vastab pigem väikesadama kui lautri tunnustele. Vajalikuks võib osutada avalikult kasutatava tee rajamine, sest praegu ei ole põhikaardile kantud Sääre laatrikoha juurde viivat pinnasteed. Vajalikuks võib osutada osaliselt hävinud päästejaama slipi asjatundlik rekonstrueerimine. Päästejaama slipi idapoolne osa on lagunened, sest sellele oli peale ehitatud helgiheitja hoone. Praegu purustab seda meri. Pärast II maailmasõda ehitatud betoondzotti ei ole mõistlik renoveerida, sest see asub ranna purustusvööndis ja on juba mere meelevaldas. Tehnovõrgu rajatise lubatakse, sest uue kai tarbeks võib vajalikuks osutada valgustuse paigaldamine. Ehitamise jäigemal piiramil muutub tulevikus küsitavaks laatrikoha kasutamine. Kuna ehitamise mõju nii eesmärkidele kui ka ümbritsevale alale (tallamine, häirimine, väärtuste hävitamine jne) sõltub suuresti rajatise eripärast, nagu asukoht, kasutatav tehnoloogia, ehituse maht ja aeg, siis tuleb seda iga kord eraldi hinnata, mistõttu on see tegevus jäetud kaitseala valitseja igakordseks kaalutusotsuseks.

Kaitseala tarbeks vajalike tootmisotstarbeta ehitiste alla kuuluvad eelkõige loodushariduse eesmärgil infotahvliid, millel on tähtis osa külastajatele info jagamisel. Muude kaitseala tarbeks vajalike tootmisotstarbeta ehitiste vajadust ei ole teada. Kaitseala valitseja nõusolek on kõigi nende tegevuste puhul vajalik. Sellisel kujul ei sea kaitse-eeskiri ehitamisele

ebaproportsionaalseid piiranguid, kuid samas on piisav, et välistada erakasutuseks ehitatavate ehitiste püstitamist kaitsealale.

Kaitseala valitseja nõusolekul on lubatud olemasolevate ehitiste hooldustööd. Kaitseala valitseja nõusoleku nõue on seatud, et vajaduse korral seada ajalisi piiranguid lähtuvalt linnustiku kaitsest. Kaitsealal on kolm ehitist: pärast II maailmasõda ehitatud betoondzott, 1895. aastal ehitatud päästejaama slipp ja Sääre lautrikoha paadisild. Olemasolevate ehitiste hooldustööd on lubatud, et mitte välistada slipi hooldamist, lautrikoha paadisilla hooldamist, Sõrve sääre tipus munitsipaalmaal oleva tee hooldamist või võimaliku paigaldatava kaitseala infotahvli hooldamist. Infotahvli sobivaim asukoht on siiski väljaspool kaitseala Sõrve sääre tuletornilinnaku parklas kohalikule omavalitsusele kuuluval Sääre tipu maaüksusel.

Kaitseala valitseja nõusolekul on lubatud Sääre lahe sihtkaitsevööndis pilliroo ja adru varumine kaitseala valitsejaga kooskõlastatud kohas ja tingimustel. Enamik pilliroovarust jääb Sääre lahe loodeossa, kuid Sääre lahe sihtkaitsevööndist ja kaitsealast välja, Vesitükimaa hoiualale. Sääre lahe kirdeossa jääb väiksem rooala. Sügisrände perioodiks, kui kõrge veeseisu ajal veelinnud roostikku kasutavad, ei tohi roostikku ära lõigata. Adru varumine on agariku ehk furtsellaaria ja adru kogumine rannalt. Tavaliselt adru varumiseks piisavas koguses Sääre lahte ei kogune, kuid kui see juhtub, koguneb mereheidis Sääre lahe põhjasoppi. Adru ära toomiseks ei ole vaja sõita läbi lahe kirdeosa roostiku. Kaitseala valitseja saab seada pilliroo ja adru varumisele tingimusi ning suunata adru ja pilliroo varujaid nii, et ei kahjustataks kaitseala kaitseväärtusi. Näiteks saab kaitseala valitseja seada tingimusi adru kogumise ajale, et selle käigus ei häiritaks rannikul pesitsevaid linde, või seada tingimusi adru kogumise kohale või viisile, et tegevuse käigus ei kahjustataks rannikuäärseid kaitsealuseid elupaigatüüpe, ning reguleerida varutava pilliroo koguseid ning seada tingimusi roo varumise ajale sõltuvalt kaitsealuste, sh varapesitsejate roostikuliikide esinemisest ja nende soodsa seisundi tagamisest. Samuti saab kaitseala valitseja seada pilliroo ja adru varumisel tingimusi sõidukitega sõitmisele väljaspool teid. Väljaspool teid sõitmist võimaldab kaitse-eeskirja § 7 lõige 2, kuid kaitsealuste elupaigatüüpide ja kaitsealuste liikide elupaikade soodsa seisundi tagamiseks võib osutuda vajalikuks teatud kohtades väljaspool teid sõitmise keelamine.

2.5.2.2. Vajalikud tegevused

Sääre lahe sihtkaitsevööndis on rannaniidu alal (4,3 ha) selle ilme ja liigikoosseisu säilimise tagamiseks vajalik loomade karjatamine, sest see tagab rannaniidu säilimise. Ilma selle tegevuseta koosluse looduskaitseväärtus väheneb.

2.5.2.3. Keelatud tegevused

Kaitsealal on kooskõlas kaitse-eeskirjas sätestatud erisustega keelatud majandustegevus ja loodusvarade kasutamine. Vastavalt majandustegevuse seadustiku üldosa seadusele on majandustegevus iga iseseisvalt teostatav, tulu saamise eesmärgiga püsiv tegevus, mis ei ole seadusest tulenevalt keelatud. Tegevus, mille suhtes on kehtestatud teatamis- või loakohustus, loetakse samuti majandustegevuseks ka juhul, kui selle eesmärk ei ole tulu saamine. Seega kõik kaitse-eeskirja kaitsekorra üldpõhimõtete peatükis või sihtkaitsevööndite peatükis reguleeritud tegevused, mis on määrusega lubatud või lubatud kaitseala valitseja nõusolekul ja mida tehakse tulu saamise eesmärgiga, ning tegevused, mis on lubatud või lubatud kaitseala

valitseja nõusolekul ja millega kaasneb teatamis- või loakohustus, on kaitseala sihtkaitsevööndis lubatud majandustegevus. Kaitse-eeskirjaga lubatakse sihtkaitsevööndis majandustegevust, mis ei kahjusta kaitseala kaitse-eesmärki või seisundit.

Kaitsealal on kooskõlas kaitse-eeskirjas sätestatud erisustega keelatud inimeste viibimine Vesitükimaa sihtkaitsevööndis 15. veebruarist kuni 15. juulini, välja arvatud järelevalve- ja päästetöödel, kaitseala valitsemise või kaitse korraldamisega seotud tegevustel ning kaitseala valitseja nõusolekul teostataval jahipidamisel ja teadustegevusel.

Inimeste viibimise keeld 15. veebruarist kuni 15. juulini on vajalik, et tagada nii hauduvate lindude häirimatus, pesapoegade kaitse kui ka hallhülge poegimisala kaitse. Inimeste viibimise keelu osas on kaitsekord muutunud Vesitükimaa sihtkaitsevööndis võrreldes varem kehtinud Vesitükimaa hallhülge püsielupaiga sihtkaitsevööndiga. Inimeste viibimise keeld hakkab kehtima senise 15. jaanuari asemel alates 15. veebruarist, sest viimase 15 aasta jooksul seal hülged poeginud ei ole ja kui hallhülged peaksid uuesti alal poegima hakkama, on kehtestatud liikumispääs piisav⁴. Jahipidamist lubatakse kaitseala valitseja nõusolekul sihtkaitsevööndi liikumispääsuga alal, sest kaitsekorralduslikult võib vajalikuks osutuda näiteks laidudel rebase ja kähriku küttimine lindude pesitsusperioodi alguses. Kaitseala valitseja saab seada selleks vajalikud tingimused ja arvestada, et lindude pesitsemist ei häiritaks.

Kaitsealal on keelatud jahipidamine, välja arvatud kaitseala valitseja nõusolekul jahipidamine väikekiskjate arvukuse reguleerimiseks.

Jahipidamist väikekiskjate arvukuse reguleerimiseks lubatakse, et vajaduse korral küttida laidudele sattunud rebaseid või teisi väikekiskjaid, kes ohustavad lindude pesitsemist. Laidude väiksuse ja lageduse tõttu suuremad metsloomad neid püsivalt ei asusta ja puudub nii vajadus kui ka võimalus nendele jahi pidamiseks kaitsealal ning seetõttu ei ole õige ka leevenduse sõnastamine (st jahi lubamine). Erandina saab jahti lubada sihtkaitsevööndis ennetava meetmena enne kahju tekkimist, kui see aitab kaasa kaitse-eesmärkide saavutamisele. See tähendab, et kaitseala valitseja võib lubada jahti näiteks rebasele ja kährikule enne kahju tekkimist. Vesitükimaa laiud on juba ajalooliselt olnud oluline ala lindude pesitsus- ja rändealade kaitseks. Kuna kogu kaitseala on osa Kura kurgu linnualast, tuleneb linnudirektiivist kohustus kaitsta linde nii pesitsusperioodil kui ka rände-, peatus- ja koondumispäikades pesitsusvälisel perioodil. Lisaks haudelinnustikule on Sääre looduskaitseala ka oluline rändepeatuspäik ning linnujahi lubamine seaks ohtu linnuala kaitse-eesmärkide soodsa seisundi. Kuna ränne on lindude jaoks ohtlik ettevõtmine, siis rändel hakkab nii looduslikel kui ka inimtekkelistel põhjustel (sh jahipidamine olulistel rändepeatuspäikades) väga suur osa lindudest ning nii väheneb lindude arvukus. Jahipidamine peletab linnud peatumisaladelt, mistõttu on nad sunnitud rännet jätkama enneaegselt, poolnälginuna ja alternatiivset puhkeala leidmata. Näiteks on lindude häirimise vältimine kevadrändel väga oluline pesitsusedukust (otseselt seotud ka lindude arvukusega) mõjutav tegur, mille tagamisel on märkimisväärne roll ka Eestil. Sellest tulenevalt ei ole piiratud jahipidamist ainult lindude pesitsusperioodil, vaid piirangud on seatud aasta läbi. Avalik huvi jahipidamise vastu ongi seotud võimaliku linnujahiga Sääre lähel, kuid linnujahi keeld on vajalik, sest linnustiku kaitse on ala üks peamisi eesmärke. Kuna jahipidamine on keelatud, siis on keelatud ka hallhülgejaht, mis on kaitse-eesmärkidega kooskõlas, sest aitab tagada hallhülge lesilate ja poegimisala terviklikumat kaitset. Tulenevalt hallhülge kaitse

4Jüssi, I., 2017 suulised andmed ja hallhülge riikliku seire andmed 2002–2016.

tegevuskavast (2015–2019) ei arvestata hallhülge jahialana loodusalasid, kaitsealasid ja püsielupaikasid, kus hall- ja/või viigerhüljes on kaitse-eesmärgiks.

2.5.2.4. Tegevuste kooskõlastamine kaitseala valitsejaga

Tegevused, mis on keelatud, kui selleks ei ole kaitseala valitseja nõusolekut, on määratud vastavalt LKS § 14 lõikele 1. Kaitseala valitseja nõusolekuta on kaitsealal keelatud muuta katastriüksuse kõlvikute piire ja sihtotstarvet, koostada maakorralduskava ja teha maakorraldustoiminguid, kehtestada detail- ja üldplaneeringut, lubada ehitada ehitusteatisel kohustusega või ehitusloakohustuslikku ehitist, sealhulgas püstitada või laiendada lautrit või paadisilda, anda projekteerimistingimusi ja ehitusluba, rajada uut veekogu, mille pindala on suurem kui viis ruutmeetrit, kui selleks ei ole vaja vee erikasutusluba, ehitusluba ega esitada ehitusteatisel, ning lisaõota jahiulukeid.

Kaitseala valitseja ei kooskõlasta tegevust, mis kaitse-eeskirja kohaselt vajab kaitseala valitseja nõusolekut, kui see võib kahjustada kaitseala kaitse-eesmärgi saavutamist või kaitseala seisundit. Kui tegevust ei ole kaitseala valitsejaga kooskõlastatud või tegevuses ei ole arvestatud kaitseala valitseja kirjalikult seatud tingimusi, mille täitmisel tegevus ei kahjusta kaitseala kaitse-eesmärgi saavutamist või kaitseala seisundit, ei teki isikul, kelle huvides nimetatud tegevus on, vastavalt haldusmenetluse seadusele õiguspärasest ootust sellise tegevuse õiguspärasuse suhtes.

Praktikas on tingimuste esitamine kõige enam kasutatav võte, millega välditakse kaitsealadel majandustegevuse kahjustavat mõju. Enamasti ei keelata tegevust, mis on kaitse-eeskirjas lubatud kaitseala valitseja nõusolekul, vaid püütakse kaalutlusõiguse kaudu leida lahendusi, kus tegevus loodusväärtusi ei kahjusta, saavutades looduskaitse ja arendushuvide ühitamise.

3. Menetluse kirjeldus

Kaitseala kaitse-eeskirja avalik väljapanek toimus 5. aprillist kuni 2. maini 2017. a Keskkonnaameti Lääne regiooni Kuressaare kontoris ja endises Torgu Vallavalitsuses. Teade kaitse-eeskirja avaliku väljapaneku ja avaliku arutelu kohta ilmus 4. aprillil 2017. a üleriigilise levikuga ajalehes Õhtuleht ja kohalikus ajalehes Saarte Hääl. Väljaandes Ametlikud Teadaanded ilmus kaitse-eeskirja eelnõu avalikustamise teade 3. aprillil 2017. a. Sääre looduskaitseala kaitse-eeskirja eelnõu materjalidega oli võimalik tutvuda ka Keskkonnaameti koduleheküljel. Keskkonnaameti Kuressaare kontoris toimus 16. mail 2017. a kaitse-eeskirja avalik arutelu, milles osales kümme inimest, kellest kuus oli Keskkonnaameti töötajad.

LKS §-s 9 sätestatud kaitse alla võtmise menetluse käigus saadeti elektrooniliselt või tähtkirjaga teade kaitse-eeskirja eelnõu avalikustamise kohta kolmele maaomanikule, sh Riigimetsa Majandamise Keskusele ja endisele Torgu Vallavalitsusele. Teavitus saadeti ka Saare Maavalitsusele, Keskkonnainspektsiooni Saaremaa büroole, Veeteede Ametile, MTÜ-le Sõrve Sääre Jahiselts, MTÜ-le Eesti Lohesurfiliit, MTÜ-le Saaremaa Lohesurf ning Saarte Hääle toimetajale Raul Vinnile ning kohalikule kalurile Arvi Heinmaale. Kirjas paluti esitada oma põhjendatud parandusettepanekud ja vastuväited. Kirjad sisaldasid teadet, et kui parandusettepanekuid või vastuväiteid kirjas nimetatud tähtajaks ei esitata, loetakse seda kaitse-eeskirja eelnõuga nõustumiseks.

Avaliku väljapaneku ajal esitas ettepaneku eelnõu muutmiseks üks maaomanik ning MTÜ Eesti Lohesurfiliit ja MTÜ Sõrve Külustuskeskus. Katastriüksuse Sääre tipp (80701:003:0590) omanik endine Torgu Vallavalitsus tegi kaks ettepanekut. Esiteks tehti ettepanek uurida täiendavalt kaitseala mõju kalandusele, turismile ja sotsiaal-majanduslikule olukorrale. Keskkonnaamet on seisukohal, et loodava kaitseala võimalikke mõjutusi kalandusele, turismile ja sotsiaal-majanduslikule olukorrale on eelnõu koostamisel hinnatud ning nimetatud valdkondadele ala kaitsekorra muutmine, võrreldes praegusega, täiendavat olulist negatiivset mõju ei tekita. Täiendav uurimine ei vähendaks ka pesitsevate, läbirändavate ja talvituvate veelindude olulisust, mis on antud alal esmatähtis. Teiseks tehti ettepanek, et ei nõustuta Sääre tipu katastriüksuse osalise arvamisega kaitseala koosseisu, sest kehtiv kaitsekord tagab juba kaitse. Keskkonnaamet on seisukohal, et kuna hoiuala kaitsekord ei võimalda Sääre lahel reguleerida linnustiku kaitse vajadustest lähtuvalt jahipidamist ja ujuvvahenditega sõitmist, siis Sääre lahe kaitseala koosseisu arvamiseks sobib kaitseala piirina kasutada kõige paremini juba olemasolevat Sõrve sääre tipul asuvat Kura kurgu hoiuala piiri. Keskkonnaamet on saatnud laekunud ettepanekutele 15. mail 2017.a vastuskirja, kus selgitati ettepanekute tagasilükkamise põhjuseid.

MTÜ Eesti Lohesurfiliit tegi kaks ettepanekut. Esiteks tehti ettepanek käsitleda piirangute kehtestamisel kõiki linde häirivaid mõjutegureid võrdselt (sh jetid, jalakäijad, koeraga jalutajad). Keskkonnaamet on seisukohal, et lisaks lohesurfile on oluline häiriv mõjutegur lindudele ka tavapärasemast suurema negatiivse mõjuulatusega kiiresti liikuvad mootoriga ujuvvahendid, mis ajavad linnud pesadelt ära. Sinna hulka kuuluvad ka jetid, kuid praegune kiiruspiirangust kinnipidamise kontrollmehhanism ei võimalda tulemuslikult merel kiirust mõõta ning arvestades, et senine veeala kasutamise intensiivsus kiiresti liikuva mootoriga ujuvvahendiga on olnud väike, piiranguid ei seata. Lisaks muudab madal ja kivine Sääre laht sõitmise ohtlikumaks ja seetõttu ei meelita sinna sõitma. Jalakäijad ja koertega jalutajad linnustiku kaitse seisukohalt olulistele laidudele kaitsealal läbi vee ei jaluta, mistõttu ei saa seda tegevust eelmistega võrreldes samaväärsena käsitleda. Teiseks tehti ettepanek, et jätta lohesurfile vabaks osa kaitsealast Sõrve sääre tipu vahetus läänepoolses servas. Keskkonnaamet on seisukohal, et ei saa jätta lohesurfile osa kaitsealast vabaks Sõrve sääre tipu vahetus läänepoolses servas, sest peab ka antud alal lohesurfamise negatiivset mõju lindudele oluliseks. Kuna kohalikud lohesurfi harrastajad üldjuhul Sääre LKA oma spordiala harrastamiseks ei eelista ning kohalikel ja mandri harrastajatel on mitmeid teisi alternatiivseid kohti oma hobiga tegelemiseks, siis erimeelsuse mõju olulisus on väike. Lisaks piiratakse lohesurfi harrastamist ainult lühikesel haudelinnustikule kõige olulisemal perioodil ja enamusel osal aastast on kaitsealal lohesurfi harrastamine võimalik. Keskkonnaamet on saatnud laekunud ettepanekutele 15. mail 2017. a vastuskirja, kus selgitati ettepanekute tagasilükkamise põhjuseid.

MTÜ Sõrve Külustuskeskus tegi ettepaneku, et mitte arvata kalameeste kaid ja kogu Sääre tipu maa-ala kaitseala koosseisu, sest seal ei tohi piirata inimestel jalgsi liikumist ega kaluritel kutselist- ja harrastuskalapüüki ning et osaline Sääre tipu maa-ala arvamine kaitseala koosseisu takistab majandustegevust (kalapüük, turism, käsitöö valmistamine ja müük jms). Keskkonnaamet selgitas, et kaitseala kaitse-eeskirja eelnõuga ei piirata inimeste liikumist Sääre tipu maa-alal ning kutselisele- ja harrastuskalapüügile olulisi lisapiiranguid ei tule. Eelnõuga kaotatakse Vesitüki laiu lähiümbruses hallhülge püsielupaigas kehtiv kalapüügi regulatsioon. Kalapüük ja mootorpaadiga sõitmine on piiratud ainult Vesitükimaa laidude lähiümbruses lindude pesitsusajal ja hallhülge poegimisperioodil Vesitükimaa sihtkaitsevööndis. Samas arvestatakse kevadise liikumispiiranguga Vesitükimaa

sihtkaitsevööndi piiritlemisel seda, et kaluritel oleks võimalik ka lindude pesitsusajal ja hallhülge poegimisperioodil sõita paadiga Siiasääre ja Vesitüki laiu vahelt läbi Liivi lahte. Kaitse-eeskirjaga on jäetud võimalus ka uue kai ehitamiseks, et tagada kalapaatide ja teiste aluste ohutu sildumine. Seega majandustegevusena nimetatud kalapüüki, turismi, käsitöö valmistamist ja müüki kaitseala kaitsekorraga ei takistata. Keskkonnaamet on saatnud laekunud ettepanekule 15. mail 2017. a vastuskirja, kus selgitati ettepanekute tagasilükkamise põhjuseid.

4. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu koostamisel on arvestatud järgmiste EL õigusaktidega:

1. EÜ Nõukogu direktiiv nr 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku taimestiku ja loomastiku kaitsest (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50).
2. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv nr 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (ELT L 20, 26.1.2010, lk 7–25).

EÜ Nõukogu direktiivi nr 92/43/EMÜ ehk loodusdirektiivi artikli 2 lõike 1 kohaselt on nimetatud direktiivi eesmärk looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitsmisega kaasa aidata bioloogilise mitmekesisuse säilimisele EL liikmesriikide territooriumil. Loodusdirektiivi artikli 3 lõigete 1 ja 2 kohaselt luuakse Euroopa ökoloogiline võrgustik Natura 2000, mille loomisse annab oma panuse iga liikmesriik võrdeliselt sellega, millisel määral leidub tema territooriumil loodusdirektiivis nimetatud looduslikke elupaigatüüpe ja liikide elupaiku. Vabariigi Valitsuse 5. augusti 2004. a korralduse nr 615 „Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri” lisa 1 punkti 1 alapunktiga 17 on Natura 2000 võrgustiku linnualaks esitatud Kura kurgu linnuala, mis hõlmab osaliselt Sääre looduskaitseala, ja punkti 2 alapunktiga 488 on Natura 2000 võrgustiku looduslaks esitatud Vesitükimaa loodusala. Seetõttu tuleb Sääre looduskaitsealal tegevuse kavandamisel hinnata selle mõju kaitse-eesmärkidele, arvestades Natura 2000 võrgustiku alade kohta kehtivaid erisusi.

Vesitükimaa loodusala on kinnitatud Natura 2000 võrgustiku alaks Euroopa Komisjoni 12. novembri 2007. a otsusega 2008/24/EÜ, millega võeti vastavalt nõukogu direktiivile nr 92/43/EMÜ vastu boreaalses biogeograafilises piirkonnas asuvate ühenduse tähtsusega alade esimene ajakohastatud loetelu (teatavaks tehtud numbri K(2007) 5402 all, ELT L 012, 15.01.2008, lk 118–382). Viimati ajakohastati boreaalse biogeograafilise piirkonna looduslaks nimekirja Euroopa Komisjoni 26. novembri 2015. a rakendusotsusega (EL) 2015/2371, millega võeti vastu boreaalses biogeograafilises piirkonnas asuvate ühenduse tähtsusega alade loetelu üheksas uuendatud versioon (teatavaks tehtud numbri C(2015) 8214 all, ELT L 338, 23.01.2015, lk 436–676).

Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi nr 2009/147/EÜ ehk linnudirektiivi artikli 1 kohaselt käsitleb nimetatud direktiiv kõikide looduslikult esinevate linnuliikide, kaasa arvatud nende munade, pesade ja elupaikade kaitset EL liikmesriikides. See hõlmab nende liikide kaitset, hoidmist ja kontrolli ning kasutamist. Linnudirektiivi artiklite 2 ja 3 kohaselt võtavad liikmesriigid vajalikud meetmed, sealhulgas kaitsealade loomine, eelnimetatud linnuliikide arvukuse hoidmiseks tasemel, mis vastab eelkõige ökoloogilistele, teaduslikele ja kultuurilistele nõuetele, arvestades samal ajal majanduslikke ja puhkeaja veetmisega seotud vajadusi. Sääre looduskaitsealal on olulisteks kaitse-eesmärkideks kuue linnudirektiivi I lisas nimetatud linnuliigi kaitse.

Pärast määruse jõustumist tehakse Euroopa Komisjonile ettepanek muuta Vesitükimaa loodusala ja Kura kurgu linnuala piire.

5. Määruse mõju ja rakendamiseks vajalikud kulutused

Määruse mõju on positiivne loodus- ja elukeskkonnale, aidates looduskeskkonna säilitamisega kaasa inimeste põhivajaduste ja elukvaliteedi tagamisele.

Uue kaitse-eeskirja kehtestamine aitab kaasa rahvusvaheliste kohustuste täitmisele, seega on mõju välissuhetele positiivne. Looduse mitmekesisuse ehk elurikkuse säilitamise ja suurendamise vajaduse sätestavad nii Euroopa 2020 kui ka Ressursitõhusa Euroopa tegevuskava. Sellest tulenevalt on elurikkuse vähenemise peatamiseks ja taastamiseks kinnitatud EL elurikkuse strateegia aastani 2020 (KOM(2011)2441), mis seab liikmesriigile konkreetsed ja mõõdetavad eesmärgid elurikkuse (liikide ja elupaikade seisundi) parandamiseks aastaks 2020. Kinnitatav õigusakt toetab otseselt nende eesmärkide saavutamist.

Sääre looduskaitseala territoorium on juba riikliku kaitse all ja suurim laiendus toimub riigile kuuluva hoiuala kaitsekorraga mereala arvelt, mistõttu puudub määruse jõustumisel oluline mõju sotsiaalvaldkonnale, riiklikule julgeolekule, majandusele, regionaalarengule ning riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele.

Planeeringud tuleb kooskõlla viia kehtestatud õigusaktidega. Seega mõjutab määruse kehtestamine ka kehtestatud planeeringuid. Teadaolevalt vastuolusid kehtivate planeeringutega ei ole, mistõttu oluline mõju selles küsimuses puudub. Eelnõu avalikustamise käigus saadeti kohalikele omavalitsusele ja maaomanikele arvamuse avaldamiseks eelnõu materjalid. Selle käigus ei esitatud vastuväiteid, et määruse jõustumine takistaks kehtivate planeeringute teostamist. LKS § 9 lõike 7¹ punktide 3 ja 4 järgi on avalikustamise üks eesmärk saada menetlusosalistelt neile teadaolevaid andmeid, mis on eelnõuga seotud.

Vastavalt maamaksuseaduse §-le 4 kaasneb määruse jõustumisega kohaliku omavalitsuse maamaksutulude mõningane vähenemine. Maamaksuseaduse § 4 lõike 3 kohaselt hakkab maamaksusoodustus kehtima kaitse-eeskirja jõustumisele järgneva aasta 1. jaanuaril. Maamaksuseaduse § 4 lõike 1 punkti 1¹ kohaselt kaitsealade sihtkaitsevööndi maalt maamaksu ei maksta. Määruse jõustumisel laekub maamaksu vallale ligikaudu 9 eurot aastas vähem, kuna hoiualale rakendub sihtkaitsevööndi kaitsekord.

Vastavalt LKS §-le 20 võib riik kokkuleppel kinnisasja omanikuga omandada kinnisasja, mille sihtotstarbelist kasutamist ala kaitsekord oluliselt piirab, kinnisaja väärtusele vastava tasu eest. Võrreldes kehtiva kaitse-eeskirjaga suureneb kaitseala eraomandisse kuuluvatele maadele ulatuv sihtkaitsevööndi pindala 1,9 ha võrra varasema hoiuala arvel. Kuna tegemist on valdavalt maatulundusmaale jäävate muu maa kõlvikutega, kus on lubatud ka poollooduslike koosluste hooldustööd (väga väikesed laiud, mis piirnevad vahetult suurema Vesitükimaa hoiualale jääva rannaniidu alaga, v.a Suurrahu), siis riigile omandamise kohustus ei suurene.

Metsamaad kaitsealal ei ole, seega Natura metsatoetuste osas riigil lisakulusid ei teki.

Vastavalt maaeluministri 22. aprilli 2015. a määrusele nr 38 „Poolloodusliku koosluse hooldamise toetus” makstakse kaitsealadel riigi poolt poollooduslike koosluste hooldamiseks toetust olenevalt poolloodusliku koosluse tüübist ning hooldamise viisist 85–450 eurot hektari kohta. Poollooduslikke kooslusi ei lisandu, sest kaitseala ei laiene kaitseta alalt, ja seetõttu riigi kulud nende hooldamise toetamiseks ei muutu.

Kuna kaitseala ei laiene riigimaale, ei teki ka Riigimetsa Majandamise Keskusele saamata jäävat tulu.

Määruse jõustumine ei too kaasa uute organisatsioonide moodustamist.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub kümnendal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist.

7. Vaidlustamine

Määruse üldkorraldusele ehk haldusakti tunnustele vastavat osa on võimalik vaidlustada, esitades halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras kaebuse halduskohtusse. Määruses on üldkorralduse regulatsioon suunatud asja (kinnistu) avalik-õigusliku seisundi muutmisele, hõlmates eelkõige asja kasutamist ja käsutamist reguleerivaid sätteid. Seega vastavad määruses üldkorralduse tunnustele sätted, millest tulenevad kinnisasja omanikule või valdajale õigused ja kohustused on konkreetse kinnisasjaga tihedalt seotud ning puudutavad kinnisasja kasutamist või käsutamist. Halduskohtumenetluse seadustiku § 46 lõike 1 kohaselt võib tühistamiskaebuse esitada 30 päeva jooksul kaebajale haldusakti teatavaks tegemisest arvates ja sama paragrahvi lõike 5 kohaselt kaebuse haldusakti õigusvastasuse kindlakstegemiseks kolme aasta jooksul haldusakti andmisest arvates.

8. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu on kooskõlastatud teiste ministeeriumitega eelnõude infosüsteemi EIS kaudu. Ministeeriumid on kooskõlastasid eelnõu vaikimisi. Vabariigi Valitsuse reglemendi § 7 lõike 4 kohaselt, kui kooskõlastaja ei ole sama paragrahvi lõigetes 1–3 sätestatud tähtaja jooksul eelnõu kooskõlastanud või jätnud seda põhjendatult kooskõlastamata, loetakse eelnõu kooskõlastatuks.